

est, vitâ animal, quæ complectitur partem sensitivam et vegetativam. Diligere autem in animâ, hoc est, in animalâ vitâ, est opera omnia ad animalem vitam spectantia dilectioni Dei subjicere, ad dilectionem Dei ordinare in omnibus hujusmodi operibus dilectioni Dei obsequi; non sufficit enim ut voluntate diligamus Deum; sed oportet in sensuibus delectationibus nihil admittere contrarium dilectioni Dei. Et ex TOTA MENTE TUA, hoc est, intellectu. Diligere autem Deum intellectu, est intellectum à dilectione Dei motum seu imperatum assentire iis quæ sunt fidei, et nihil contrarium divinæ dilectioni admittere in intellectu. Hoc est PRIMUM MANDATUM. Est enim primum in intentione legislatoris, quia hoc præcipiunt intendit; et magnum quantitate virtutis in genere mandatorum; utpote excedens reliqua et virtualiter continens reliqua.

VERS. 31.—SECUNDUM AUTEM, non aequale, sed posterius ac minus. SIMILE EST ILLI, dilectio enim similis est dilectioni. Diliges. Ecce actus præceptus similis actui primo præcepto. PROXIMUM TUUM, naturâ rationali, capaci beatitudinis et miserie. TANQUEM TEIPSUM. Non dicit quantum teipsum, quia quadrat ordini nature, moris ac charitatis de qua scriptum est, *ordinavit in me charitatem* ut plus diligam me quam proximum. Sed dicit tanquam, hoc est, eo modo quo diligis teipsum. Adverte, prudens lector, quod sicut in præcepto primo præcipitur duo, scilicet diligere Deum, et modus diligendi, in toto corde, etc., ita in hoc secundo præcipitur duo, scilicet diligere proximum, et modus diligendi, sicut teipsum. Quo fit ut in hoc secundo continentur quatuor, quorum duo præcipiuntur et duo præsupponuntur. Dicendo namque, *dilige proximum sic*, duo præcipiuntur; et definiendo, *ut teipsum* duo supponuntur, scilicet, diligere teipsum sic; nam proximum diligere sic, præcipitur ad exemplum dilectionis propriæ et modi ejus. Et hinc sequitur primo quod præceptum hoc secundum non est de dilectione charitatis. Ex eo enim quod præceptum hoc præsupponit dilectionem propriam et constat quod potest impleri sine charitate, ut patet apud servantes omnia præcepta secundæ tabule sine charitate, consequens est quod non præsupponit dilectionem propriam ex charitate, nec præcipit dilectionem proximi ex charitate. Rursus dilectio proximi præcipitur hic ab exemplo dilectionis propriæ, certæ et indubitatæ: nisi enim præsupponeret tui ipsius certam et indubitatam dilectionem, non diceret: *Dilige proximum sicut teipsum*; constat autem quod dilectio propria ex charitate, non est certa et indubitata; non ergo est de illâ sermo. Et confirmatur, quia si præciperetur hoc præcepto dilectio proximi ex charitate, dicendum fuisset: Diliges proximum tuum propter Deum, et non sicut teipsum. Et si dilectio propria ex charitate supponeretur, dicendum fuisset, sicut debes teipsum diligere, et non de facto, sicut teipsum; alioquin qui-

VERS. 30.—EX TOTA VIRTUTE, ex toto robore tuo. Nam ipse mox verit fortitudine. Virtus enim apud Latinos ambigua vox est.

VERS. 31.—SIMILE EST ILLI, Græcè est: *Et simile*

cumque non diligit seipsum ex charitate, exemptus esset ab hoc secundo præcepto, quod est ridiculum. Sequitur secundo quod dilectio naturalis, quæ scilicet naturali inclinatione quilibet inclinatur ad diligendum seipsum, præsupponitur dicendo, *sicut teipsum*; et præcipitur similis dilectio proximi. Manifestatur hoc tripliciter: Primo ex hoc quod non præcipitur dilectio sui ipsius, sed supponitur. Tria enim tantum cum sint diligibilia amore amicitie, hoc est, ut quibus volumus bonum, scilicet ego, Deus et proximus, idè de dilectione Dei et proximi dantur præcepta, et de dilectione propriâ non datur præceptum; quia ego naturaliter amo me, nec ego virtute aliquâ in voluntate ad volendum mihi bonum, sed ad diligendum Deum, et similiter ad diligendum proximum virtute ego et præcepto: quia nec ad volendum quæ Deine nec ad volendum quæ proximi sunt sufficientem habet à naturâ inclinationem; opus est enim ad diligendum Deum charitate, et ad diligendum proximum justitiâ. Secundo ex eo quod præceptum de dilectione charitatis, sufficienter unico præcepto continetur. Præcipiendo enim quod diligatur Deus sic ut nec in corde nec in mente nec in animâ nec in viribus admittatur aliquid contrarium Deo, implicite diligi non solum seipsum et proximum propter Deum, sed omnia quomodolibet referenda in Deum dilectum; quoniam quæcumque, et quoscumque diligere propter Deum, non est aliud quam diligere Deum; sicut diligere alia et alios propter seipsum, non est nisi diligere seipsum. At si præcipienda fuisset alio præcepto dilectio proximi ex charitate, pari aut majori ratione præcipiendam explicitè fuisset; Dilige teipsum propter Deum; cum hoc magis urgeat, et magnam habeat difficultatem. Tertio ex eo quod, ut jam aliquoties dictum est, dilectio non gratuita, sed quam debeo proximo, seclusâ charitate sufficienter impletur servando præcepta justitiæ et partium ejus: puta honorando parentes, non occidendo, non rapiendo, non adulterando; et breviter jus suum unicuique reddendo, et quæcumque volumus ut faciant nobis alii hæc eadem illis faciendo. Hæc autem secundæ tabule, comprehensa sub uno præcepto dilectionis proximi sunt; sicut omnia primæ tabule comprehensa sunt sub præcepto dilectionis Dei. Ut sic omnia quadrent. Est igitur litteralis sensus hujus præcepti: Diliges proximum tuum sicut teipsum. Volito bonum naturalium moralium exteriorumque rerum, honoris, fame, pecuniarum, agrorum, etc., proximo tuo, naturâ rationali, sicut hoc est, illo modo quo vis tibi ipsi bonum. Si queris quis est ille modus? respondeo, amice, amicaliter. Præcipitur enim ut diligas proximum propter bonum ipsius proximi, et non propter tuam utilitatem; sicut diligis teipsum propter teipsum. Diligere enim proximum propter teipsum, non est diligere proximum, sed est, diligere teipsum. Est enim

est illud. Primum præceptum est: *Dilige Dominum Deum tuum*. Et alterum simile videlicet hoc: *Dilige proximum*, etc. Interpres legis videtur τὸν τοῦτο pro αὐτόν.

dilectio concupiscentiæ non amicitie. Dicendo itaque *sicut teipsum*, præcipit ut amore amicitie diligas proximum, ad instar amoris quo diligis teipsum. Amabilia enim quæ sunt ad alios, veniunt ex amicalibus ad seipsum.

VERS. 34.—JESUS AUTEM VIDENS QUOD SAPIENTER RESPONDISSET. Scriba iste tentando interrogaverat (ut Matthæus dicit) sed audita responsione Jesu, dedit honorem veritati, et propterea propinquus fiebat regno Dei quod evangelizabatur à Jesu, propinquus fiebat ad hoc ut esset pars regni Dei, ut Deus (non peccatum, non mundus) regnaret in illo per fidem in Jesum Christum. ET NEMO JAM ADEBAT EUM INTERROGARE. Ratio exclusæ audaciæ interrogandi tentando erat; quia colligendo supradicta apparet quod satisfecerat herodianis, sadduceis, pharisæis ac scribis.

VERS. 35.—ET RESPONDENS JESUS. Apud Mattheum apparet quod pharisæis respondit, non percontantibus de hæc subjunctâ materiâ, sed qui interrogaverat tentando *quod est mandatum magnum in lege?* Ita quod respondere, est moventibus prius questionem, postquam responsum est reddere questionem interrogando illos. Vel fortè intercessit sermo de Messia aliquis tacitus ab Evangelistâ, cui respondisse describitur Jesus.

VERS. 37.—IPSE ERGO DAVID DIXIT EUM DOMINUM, ET TUNC EST FILIUS EIUS? Vera solutio questionis est quod Messias habet utramque conditionem, scilicet quod est filius Davidis, et quod est Dominus Davidis,

VERS. 34.—QUOD SAPIENTER RESPONDISSET, σοφῶς, Composita dictio est ab eo quod est, *ὡς ἔλεγε*, id est, *mentem habere*, quæ periphrasi Græcè significant *sapere, sive cordatum esse, unde cordatè veritatem.*

VERS. 35.—ET RESPONDENS JESUS DICEBAT, ΔΟΧΕΩΣ. Καὶ ἀποκρίθεις. Reperies aliquot locis hoc participium ita positum, ut sensus magis exigat, *ἀνακρίθεις*, id est, *interrogans*. Nisi magis ex hoc intelligi sermone aliorum præcessisse, quem evangelista non retulerit.

VERS. 39.—ET PRIMOS DISCIBUTIS. Debebat sibi constare interpretes, posteaquam ceperat nomina vertere in verba; sic enim est Græcè: *ἰσχυρίσθησιν ἐν τοῖς ἁγίοις οὐκ ἀμυλῶντες, et salutationes in foris, et prescientias in synagogis, et primos acubitus in coenâ; aut, qui cupiunt in stolis ambulare, ac salutare*

CAPIT XIII.

1. Et cum egredieretur de templo, ait illi unus ex discipulis suis: Magister, aspice, quales lapides, et quales structurae.

2. Et respondens Jesus, ait illi: Vides has magnas aedificationes? Non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruat.

3. Et cum sederet in monte Olivarum contra templum, interrogabant eum separatim Petrus, et Jacobus, et Joannes et Andreas:

4. Dic nobis quando ista fient? et quod signum erit quando hæc omnia incipient consummari?

5. Et respondens Jesus, cepit dicere illis: Videte ne quis vos seducat.

6. Multi enim venient in nomine meo, dicentes, et multos seducunt.

7. Cum audieritis autem bella, et opiniones bel-

sed filius est secundum quod homo, Dominus secundum quod Deus. Pharisæi autem ignorabant Messiam constare ex duabus naturis, divinâ scilicet et humanâ, in unâ persona.

VERS. 38.—QUI VOLUNT IN STOLIS AMBULARE. Per quod significatur affectus ad vestem longam usque ad imos pedes. ET SALTURI IN FORO, pro, *foris*. Significatur enim quod non in certo foro, sed in omnibus amabant salutari.

VERS. 39.—ET IN PRIMIS CATHEDRIS SEDERE, pro, et prescientias, in synagogis, et primos discubitus in coenâ.

VERS. 40.—QUI DEVORANT DOMOS VIDUARUM SUB OBTEPTU PROLIXE ORATIONIS, pro, *sub prætextu prolixæ orationis*. Significatur enim quod prolixè orabant, non devotione orandi, sed ostentando prolixam orationem ad hoc ut deciperent viduas. HI ACCIPIENT PROLIXIUS, pro, *abundantius, judicium*. Significatur enim major damnatio ad divinum judicium.

VERS. 44.—HÆC VERO DE FENEBRIA SUA OMNIA QUÆ HABUIT MISIT, TOTUM VICTUM SUUM. Intellexissus plus omnibus quantum ad affectum, non quantum ad rem, nisi Dominus declarasset plus omnibus etiam secundum rem; quia ista dedit totum, alii partem; ista dedit totum victum suum, alii superfluum proprio victui. Hæc enim declarant, plus omnibus ex parte rei, non absolutè, sed proportionaliter: plus enim erat illi vidua quadrans quam reliquis offerentibus quidquid dabatur.

(in foris, et primas tenere cathedras in synagogis, (primoque loco accumbere in coenâ.)

VERS. 48.—QUI DEVORANT DOMOS, etc. Græca sic habent: *«Devorantes domos viduarum, et prætextu longas facientes precationes, sive sub prætextu prolixæ precationis.»* PROLIXIUS, id est, *abundantius, sive plus judicii*. Porro *judicium* appellat *condemnationem*, quemadmodum frequenter accipitur in arcanis litteris. Quam rem annotavit et divus Augustinus libro de Agone Christiano, capite 27.

VERS. 41.—JACTARET, *mitteret, sive jaceret*. Nam jactu mittunt hujusmodi.

VERS. 42.—QUOD EST QUADRANS. Græcè scribens abusus est voce Latinâ, *καδράντις*, licet depravata.

VERS. 43.—ET CONVOCANS, *advocans, sive cum ad se vocasset.*

CHAPITRE XIII.

1. Lorsqu'il sortait du temple, un de ses disciples lui dit: Maître, regardez, quelles pierres et quelle structure!

2. Jésus lui répondit: Les voyez-vous, tous ces grands bâtimens? Ils seront tellement détruits qu'il n'y demeurera pas pierre sur pierre.

3. Ensuite, comme il était assis sur la montagne des Oliviers, vis-à-vis du temple, Pierre, Jacques, Jean et André lui demandèrent en particulier:

4. Dites-nous quand ceci arrivera, et par quel signe ou comâtira que toutes ces choses seront près d'être accomplies.

5. Sur quoi Jésus commença de leur dire: Prenez garde que personne ne vous séduise;

6. Car plusieurs viendront en mon nom, et diront, Je suis le Christ; et ils en séduiront plusieurs.

7. Or, quand vous entendrez parler de guerres et de bruits de guerres, ne vous alarmez point, par e

lorum, ne timueritis : oportet enim hæc fieri, sed mundum finis.

8. Exsurgit enim gens contra gentem, et regnum, super regnum, et erunt terramotus per loca, et famines : initium dolorum hæc.

9. Videte autem vosmetipsos : tradent enim vos in conciliis, et in synagogis vapulabitis, et ante presides et reges stabiatis propter me, in testimonium illis.

10. Et in omnes gentes primum oportet prædicari Evangelium.

11. Et cum duxerit vos tradentes, nolite præcogitare quid loquamini : sed quod datum vobis fuerit in illa hora, id loquamini : non enim vos esis loquentes, sed Spiritus sanctus.

12. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium : et consurgent filii in parentes, et morte afficient eos.

13. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem sustinerit in finem, hic salvus erit.

14. Cum autem videritis abominationem desolationis stantem ubi non debet : qui legit, intelligat : tunc qui in Judæa sunt, fugiant in montes :

15. Et qui super tectum, ne descendat in domum, nec introeat ut tollat quid de domo sua :

16. Et qui in agro erit, non revertatur retrò tollere vestimentum suum.

17. Væ autem prægnantibus et nutrientibus in illis diebus.

18. Orate verò ut hieme non fiat.

19. Erant enim dies illi tribulationes tales, quales non fuerunt ab initio creatura : quam condidit Deus, usque nunc, neque fient.

20. Et nisi brevissset Dominus dies, non fuisset salva omnis caro : sed propter electos, quos elegit, brevioris dies.

21. Et tunc si quis vobis dixerit : Ecce hic est Christus, Ecce illic, ne credideritis.

22. Exsurgunt enim pseudochristi et pseudoprophetae, et dabunt signa et portenta ad seducendos, si fieri potest, etiam electos.

23. Vos ergo videte : ecce prædixi vobis omnia.

24. Sed in illis diebus, post tribulationem illam, sol contenebrabitur, et luna non dabit splendorem suum :

25. Et stellæ cæli erunt decedentes, et virtutes que in cælis sunt, movebuntur.

26. Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa, et gloria.

27. Et tunc mittet angelos suos, et congregabit electos suos à quatuor ventis, à summo terræ usque ad summum cœli :

28. A fic autem discite parabolam : Cum jam ramus ejus terno fuerit, et nata fuerint folia, cognoscitis quia in proximo sit aestas.

29. Sic et vos cum videritis hæc fieri, scitote quod in proximo sit in otis.

30. Amen dico vobis, quoniam non transibit generatio hæc, donec omnia ista fiant.

qu'il faut que cela arrive. Mais ce ne sera pas encore la fin.

8. Car on verra se soulever peuple contre peuple et royaume contre royaume ; il y aura des tremblements de terre en divers lieux, des famines : ce sera là le commencement des douleurs.

9. Or, prenez bien garde à vous ; car on vous fera comparaître dans les assemblées des juges, et on vous fera fouetter dans les synagogues, et vous serez présentés à cause de moi aux gouverneurs et aux rois, pour me rendre témoignage devant eux.

10. Et il faut que l'Évangile soit prêché auparavant à toutes les nations.

11. Lors donc qu'on vous mènera pour vous livrer entre leurs mains, ne préméditez point ce que vous devez leur dire, mais dites ce qui vous sera inspiré à l'heure même ; car ce n'est pas vous qui parlez, mais le Saint-Esprit.

12. Alors le frère livrera le frère à la mort, et le père, le fils ; les enfants mêmes se souleveront contre leurs pères et leurs mères, et les feront mourir.

13. Et vous serez haïs de tout le monde à cause de mon nom. Mais celui qui persévèra jusqu'à la fin sera sauvé.

14. Or quand vous verrez l'abomination de la désolation établie là où elle ne doit pas être (que celui qui lit entende), alors ceux qui seront dans la Judée s'enfuiront sur les montagnes ;

15. Que celui qui sera sur le toit ne descende point dans la maison, et n'y entre point pour emporter quelque chose ;

16. Et que celui qui est dans le champ ne retourne point sur ses pas pour prendre son vêtement.

17. Mais malheur aux femmes qui seront grosses ou qui allaiteront en ce temps-là.

18. Au reste priez que cela n'arrive point pendant l'hiver.

19. Car l'effulgence de ce temps-là sera si grande que, depuis le premier moment où Dieu créa toutes choses jusqu'à présent, il n'y en a point eu de semblable et il n'y en aura jamais.

20. Et si le Seigneur n'avait abrégé ces jours, nul homme n'aurait été sauvé ; mais il les a abrégés à cause des élus qu'il a choisis.

21. Si quelqu'un vous dit alors : Voici le Christ ici, ou : Il est là ; ne le croyez point.

22. Car il s'élèvera de faux chrétiens et de faux prophètes, qui feront des prodiges et des choses étonnantes, jusqu'à séduire, s'il était possible, les élus mêmes.

23. Vous donc, prenez garde ; voici que je vous ai tout prédit.

24. Mais en ces jours, après cette tribulation, le soleil s'obscurcira, et la lune ne donnera plus sa lumière ;

25. Les étoiles tomberont du ciel ; et les vertus qui sont dans les cieux seront ébranlées.

26. Et alors on verra le Fils de l'homme qui viendra sur les nues avec une grande puissance et une grande gloire.

27. Et il enverra ses anges pour rassembler ses élus des quatre coins du monde, depuis l'extrémité de la terre jusqu'à l'extrémité du ciel.

28. Or apprenez la comparaison du figuier : lorsque ses branches sont déjà tendues et que ses feuilles ont poussé, vous savez que l'été est proche ;

29. De même, lorsque vous verrez arriver ces choses, sachez que le Fils de l'homme est proche et à la porte.

30. Je vous dis en vérité que cette génération ne passera point que toutes ces choses ne soient accomplies.

31. Cœlum et terra transibunt, verba autem aëna non transibunt.

32. De die autem illo, vel horâ, nemo scit, neque angeli in cœlo, neque Filius, nisi Pater.

33. Videte, vigilate et orate : nescitis enim quando tempus sit.

34. Sicut homo qui peregrinatus profectus, reliquit domum suam et dedit servis suis potestatem cujusque operis, et janitori præcepit ut vigilet.

35. Vigilate ergo (nescitis enim quando dominus domus veniat, serò, an mediâ nocte, an galli cantu, an mane) ;

36. Ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes.

37. Quod autem vobis dico, omnibus dico : Vigilate.

COMMENTARIA.

VERS. 1. — UNUS EX DISCIPULIS. Quia audierat, ecce reliquatur domus deserta, monstrare voluit Jesu ædificium templi, provocaturus ad misericordiam, vel ut clarè intelligeret si deserto hæc futura erat cum destructione templi.

VERS. 2. — VIDES HAS OMNES ; SUPERFLUIT, OMNES.

VERS. 4. — DIC NOBIS QUANDO ISTA FIENT, PRO, ERUNT ; ET QUOD SIGNUM ERIT QUANDO HEC OMNIA DISCIPULI CONSERVARI, PRO, CONSUMMANDA SUNT. Duo pertinent : Primò, tempus destructionis templi. Secundò, signum consummationis mundi, ut clarè patet apud Math., cap. 24. — VERS. 5. — ET RESPONDENS JESUS, COEPIIT DICERE ILLIS : VIDETE NE QUIS SEDUCAT. Incipit respondere primò Jesu secundæ questionis, monendo discipulos prius quoad partem intellectivam, ne seducantur à multis venturis profitendo se christos. — VERS. 7. — CUM ADHERERIS AUTEM BELLA ET OPINIONES, PRO, RUMORES, BELLORUM, NE TIMUERIS, PRO, NE TURBEMINI. Monet deinde quoad partem affectivam, ne turbentur timentes propinquum consummationem mundi cum audierint bella et rumeurs bellorum. Oportet enim necessitate humanorum morum.

VERS. 8. — EXSURGET ENIM GENS CONTRA GENTEM, ET REGNUM SUPER, PRO, CONTRA, REGNUM ; ET ERUNT TERRAMOTUS PER LOCA ET FAMES, DEEST, ET TURBATIONES. Declarat hæc omnia que communitur accidunt, non esse signa consummationis mundi propinque ; ne putaretur quod hæc emergentia post primum Christi adventum essent signa secundæ adventus. INITIUM, PRO, INITIA, DOLORUM HÆC. Universa siquidem hæc non sunt

VERS. 4. — QUALES LAPIDES. Miror cur Laurentius quales mutandum putarit in quantos : *quantos* enim sonat *ejusmodi*, sed ita ut non simplicem habeat interrogationem, ut *quos*, sed admirationem potius in bonam partem, velut si de ignoto scisciteris, rectè dixeris, *quos dicit*, sed *quantos* non rectè dixeris.

VERS. 6. — DICENTES QUI EGO SUM. Quia hoc loco tantum affirmat, et ubi et erat omittendum. Sermo neque ad Græcam proprietatem respondet, neque ad Romanam. Potest autem bifariam accipi : Dicentes : Ego sum, ut subaudias Christus. Aut : Dicentes se esse cum qui ego sum. Incommodum vitari poterat, si vertisset : Dicentes : Ego sum Christus.

VERS. 7. — ET OPINIONES, id est, RUMORES. Nam ad

31. Le ciel et la terre passeront, mais mes paroles ne passeront point.

32. Quant à ce jour ou à cette heure-là, nul ne la sait, ni les anges qui sont dans le ciel, ni le Fils, mais le Père seul.

33. Prenez garde ; veillez et priez, parce que vous ne savez pas quand ce temps viendra.

34. Car il en sera comme d'un homme qui, partant pour un long voyage, quitte sa maison, marqua à ses serviteurs ce que chacun devait faire, et commanda au portier d'être vigilant.

35. Veillez donc, puisque vous ne savez pas quand le maître de la maison viendra ; si ce sera le soir, ou à minuit, ou au chant du coq, ou au matin ;

36. De peur que, survenant tout d'un coup, il ne vous trouve endormis.

37. Au reste, ce que je vous dis, je le dis à tous : Veillez.

malis ipsa que ventura in consummatione seculi, sed sunt initia eorum. — VERS. 9. — VIDETE AUTEM VOSMETIPSOS. Nescio quare vertendum censetur *videte* in *caute*. Asserunt enim in Græco haberi *videte* ; et tamen mutandum esse et dicendum *caute autem vos vobis ipsis*. Evangelice se quidem monitioni magis quadrat, *videte autem vosmetipsos* ; nam ubi prius moneretur spectandum tum ad seductores extrinsecos, tum ad bella extrinseca, modò modo spectandum ad propria corpora ; hæc enim significant que subjunguntur, tradent enim vos in conciliis, etc. Et monet ut sicut advetero debent ne seducantur, et ne putent ex terramotibus et bellis propinquum esse finem mundi, ita advetero debent ne propter flagella et passiones inferendas propriis corporibus, senetipos perdant. ANTE PRESIDES ET REGES STABITIS, PRO, *statuamini*, PROPTER ME, IN TESTIMONIUM ILLIS, tum prehibendum à vobis de me, tum inexcusabilis damnationis illorum principum perseverantiam in infidelitate sua postquam vos audierint.

VERS. 10. — ET IN OMNES GENTES PRIMUM OPORTET PRÆDICARI EVANGELIUM. Quarto loco ponitur *diuturnitas temporis* ante consummationem mundi explicando quòd oportet primum prædicari evangelium in omnes gentes. Non dicit : Oportet audiri famam Evangelii, sed, *prædicari Evangelium* in omnibus nationibus mundi. Quod adhuc non apparet adimpletum, dum quotidie inveniantur gentes novæ que nihil unquam audierunt de Christo.

VERS. 11. — NOLITE PRÆCOGITARE, PRO, *ne ante*

verbum sonat *additiones*.

VERS. 8. — ET REGNUM SUPER REGNUM. Cur non potius, *contra regnum* ? scit modò veterat. Nam eadem est prepositio Græcis.

VERS. 9. — VIDETE VOSMETIPSOS. Consentium quidem Græci codices, verum mutanda erat hoc loco Græci sermonis figura : *Caute vobis ipsis*. Neque verò est otiosa pronominis additio, quo discernuntur discipuli à cæteris. Et haud scio an scriptum fuerit à Marco, *εωστις*. In conciliis. Rectius erat, *in concilia*. ET ANTE PRESIDES, et sub *præsidiis et regibus* dacemini, ut intelligas eos ad iudices duci.

VERS. 11. — NOLITE PRÆCOGITARE, *ne ante sitis solliciti*, sive *anxi*, sive, *ne cum sollicitudine præcogi-*

soliciti, sive anxii, sitiis, quid loquamini; deest, neque meditemini. Ita quod prohibet tum anxietatem seu sollicitudinem anteriorem, tum meditationem, volens illos loqui quod tunc datum fuerit à Spiritu sancto. Et in hoc monstrat se esse Deum, promittens per Spiritum sanctum datur. in se toliens quotiens quod loquantur. Sed quod, pro, *quiquid.*

VERS. 12. — TRADET AUTEM FRATER FRATREM IN MORTEM, ET PATER FILIUM; ET CONSURGENT FILII IN PARENTES, ET MORTE AFFICIENT EOS. Dixerat, *tradent enim vos;* declarat modò à quibus tradentur, scilicet patribus, fratribus, filiis.

VERS. 13. — ET ERITIS ODIU OMNIBUS, HOMINIBUS SECUNDUM HOMINEM SAPIENTIBUS. QUI AUTEM SUSTINEBIT, PRO, PERSEVERAVIT, IN FINEM, HIC SALVUS ERIT. Declarat fructum tantarum passionum fore salutem æternam, si tamen usque in finem proprie vite perseveraverit in fide et confessione nominis Jesu, ut hinc intelligerint tum perseverantium felicitatem, tum non perseverantium miseriam, quantumcumque prius multa passi fuissent: nulla enim virtus sine perseverantia coronatur. — VERS. 14. — CUM AUTEM VIDERIS ABOINATIONEM DESOLATIONIS; deest, *quæ dicta est à Daniele propheta, stantem ubi non debet, pro, non oportet, qui legit intelligat.* Nota prudens lector quòd Jesus affertens hanc Danielis prophetiam adjunxit, *qui legit intelligat;* proculdubio ad reddendum nos cautos ne lallamur in sensu prophetia hujus, et consequenter in verbis ipsius Jesu. Videbat siquidem multos abominationis nomine intelligere aut intellecturos simulacrum aliquod futurum in templo, sicut fuerat tempore Antiochi, ut dicitur 1 Mach. 1, quod auctor illius libri interpretatus est idolum desolationis, applicando prophetiam Danielis ad illud. Et præveniens monet, *qui legit intelligat.* Nullus melior interpres Lucæ evangelista est, qui exercitum Romanorum docuit intelligendum nomine abominationis desolationis. Et verè ipsa Danielis verba hoc significant; nam non dicit: Erit abominatio in templo; sed specificavit abominationem, adjuvando desolationis; acsi aperte diceret: Non dico: Erit abominatio, hoc est, abominandum simulacrum, sed erit abominatio desolationis. Significando quòd non terramotus, non diluvio, non cælesti igne desolationis templi erit, sed ex abominabilibus idolatris, ut rei probavit eventus. Lucam autem evangelistam hunc docuisse sensum, apparet cap. 21, ex eo quòd eadem verba subjuncta hic et ibi (scilicet, *tunc qui in Judæa sunt fugiant in montes, et reliqua*) monstrant hæc

etis, id quod solent acturi causam apud principes. Quod datum vobis, id est, quodcumque datum fuerit. Non enim vos estis loquentes, non enim vos estis qui loquimini, ut verum in Matthæo.

VERS. 12. — ET CONSURGENT, *inurgent.*

VERS. 14. — ABOINATIONEM DESOLATIONIS. Hoc loco addunt Græci prophetiam, an rectè, viderint alii: dicitur à Daniele propheta. Apparet enim ex Matthæo hic adjectum. Quamquam et illic ab alio quopiam additum videri poterat, nisi sic ab Origene citaretur. Ubi non debet, ubi non oportet.

apud Matthæum et Marcum verba de abominatione desolationis, intelligi ad litteram de destructione Hierusalem; ac per hoc præcedentia apud Lucam verba (scilicet *cum videritis circumdari ab exercitu Hierusalem*) explicativa esse verborum Jesu apud Matthæum et Marcum, *cum videritis abominationem desolationis.* Et convincitur quodammodo hic sensus ex subjunctis, *tunc qui in Judæa sunt fugiant,* etc. Tempus namque fugiendi fuit ad litteram tempus illius exercitûs; et nullum legitur tempus simulacri successisse quo fuerit fugiendum. Verè stetit in loco sancto Romanus exercitus qui non cecidit, sed perseveravit desolando et sanctam civitatem et sanctum templum. ERIT quando appropinquabit civitati Hierosolymitana hæc abominatio exercitûs circa civitatem sanctam. Qui in Judæa, in sorte tribûs, Judæ; illa enim pars circa Hierusalem affligetur.

VERS. 15. — NON DESCENDAT UT TOLLAT QUID DE DOMO SEA. Non dicit: Non descendat, sed, non descendat ad tollendum res suas domesticas, sed ad fugiendum dimissis omnibus.

VERS. 17. — VE AUTEM PRÆGNANTES DOR VENTIBUS FUGERE PROPTER ONUS VENTRIS. ET NUTRIENTIBUS, PRO, *lactantibus* quæ nequeunt dimittere infantulos suos et expeditè fugere. Propterea enim tam prægnantibus quam lactantibus dixit, *ve,* quia non possunt expeditè fugere, sicut in tecto vel agro occupati, qui possunt relinquere res domesticas et vestimenta.

VERS. 18. — ORATE; impedimenta rerum monuit relinquenda, impedimenta filiorum compatiendo prædixit; impedimenta temporum oratione tollenda docet. HYEME, incommoda ad hier fugæ. Et dixit tunc de fugâ ad significandum quam solâ fugâ providendum cuique tunc erit.

VERS. 19. — ERUNT ENIM. Particula hæc non est pars responsionis ad primum quæsitum de tempore desolationis templi, sed principium responsionis ad secundum quæsitum, scilicet quòd signum adventûs est. Et continuatur cum dictis ad quæsitum de consummatione seculi. Ita quòd conjunctio enim rationem reddit non dictorum circa destructionem Hierusalem et templi, sed dictorum circa consummationem mundi ex adventu glorioso Jesu. Et per modum interpositionis intelligendus est Marcus, interponens signa destructionis templi inter ea quæ sunt consummationis seculi et ea quæ sunt adventûs Jesu gloriosi, ut finit interpositione continet enim. Hanc siquidem particulam non tractare de tribulatione Hierusalem,

VERS. 17. — ET NUTRIENTIBUS, id est, *lactantibus.*

VERS. 19. — TRIBULATIONES, tribulatio, qualis non fuit: ut sit appositio ad epistas faciens, cum dies calamitosos calamitatem vocet. CREATURE, *creaturæ;* ut sit veritale; quamquam reperimus hanc dictionem sanctipetrem in litteris sacris. Aliquoties usurpatur pro ipsa conditione seu creatione, nonnunquam pro rebus conditis. NEQUE FIENT, *quæ non fient, neque facta.* Quamquam videtur abusus tempore, ut sæpeenerunt occurrunt hujusmodi, præsertim additâ geminâ negatione, *quæ non.*

apparet, tum ex eo quòd non constat tribulationem Hierusalem fuisse majorem omnibus præteritis ab initio mundi; vel rectius loquendo fuisse talem qualis non fuit ab initio mundi, etc.; textus enim non dicit quanta non fuit, sed qualis non fuit, tum præcipuè quia textus clarè loquitur de salute omnis carnis, et non alijus carnis, scilicet existentis in Jerusalem; et hæc ratio meum cogit intellectum; tum quia inferius nullâ aliâ tribulatione descriptâ subjungitur, statim autem post tribulationem illorum dierum sol obscurabitur, cum reliquis clarè spectantibus ad adventum Christi gloriosum, ut intelligamus tribulationem quæ hic describitur esse illam post quam statim sol obscurabitur, etc. Ex his itaque apparet particulam hanc ad litteram tractare de tribulatione futurâ ante adventum Christi ad judicium; et manifestatur ratio difficultis perseverantiae ex tribulatione quæ nunquam habuit parem. Et directè adjungitur hæc particula ad declarandum et prosequendum verba illa *initia dolorum;* explanatur enim terræmotus et bella, fames et reliqua mala consuetâ esse initia quædam dolorum, quia erant dies illi omninò insolite tribulationis. Nec præterea notare nomina *talibus qualis;* non dixit, tribulationis tantæ quanta non fuit, sed, tribulationis talis qualis non fuit; major enim tribulatio fuit omni carni super terram in diutivum universali. In quo autem consistet hæc tribulatio, nescio, nisi quòd mortifera erit; nisi enim esset mortifera, non dixisset, *non fuisset salva omnis caro.*

VERS. 20. — ET NISI BREVIASSET, *pro decurtasset;* significat enim amputationem quoad numerum. NON FUISSET SALVA, à morte corporis, OMNIS CARO; humana, omnis homo. Juxta morem Scripturæ, *omnis caro semper,* et rurûs, *videbit omnis caro salutare Dei.* Dicendo *omnis caro,* ipsis nominibus significat quòd de salute corporis loquitur; et quòd de periculo communi hominibus bonis et malis loquitur. Nam si de salute animæ esset sermo, non periclitaretur omnis caro, quamvis multitudo malorum sit magna valde. Unde etiam apparet quòd tribulatio hæc non erit inferenda ab hominibus; nam si ab hominibus iniquis inferretur, non periclitaretur ex illius duratione omnis caro. Ex eo igitur quòd nisi truncati fuissent quoad numerum dies illi, non ser-

VERS. 20. — BREVIASSET, id est, *decurtasset,* amputatâ parte aliquid prioris mensuræ. Nam hoc Græcè habetur.

VERS. 21. — ECCE HIC EST CHRISTUS. *Hic* adverbium esse, non pronomen, *est:* et à *Xriste, ille* autem est certum aliquem intelligas. Eleganter autem est sermo, non addito verbo *est.* Neque enim significat quemvis unctum è multis, sed unicum illum, qui ab omnibus expectabatur. Hunc locum enarrans divus Augustinus in Questionibus evangelicis rectè quidem interpretatur, his verbis excludi schismaticam hæreticorum, sed cavendum est ne ad nos quoque pertineat, qui nobis orthodoxi videmur. Audimus monachos passim clamantes (de superstitiosis loquor, non de piis): *Ecce Christus hic est,* nec hos tamen inter se consentire. Observantes dicunt, apud Coelestis et Conventuales non est Christus, sed hic est. Jacobitæ clamant: *Hic est Christus,* apud

vata esset omnis caro (hoc est nulla caro servata esset) apparet quòd divinum erit flagellum ac universale illa futura tunc tribulatio. Et hinc habes quòd non oportet restringere omnem carnem ad hominem: quia nihil prohibet intelligi absolutè ut sonat litteram omnem carnem, ut significetur plaga communis erit omnibus animalibus. SED PROPTER ELECTOS. Benignus Deus mavult erga promiscuam multitudinem propter electos clementia uti, quam solos electos à plagâ illâ servare; quod facillimè posset.

VERS. 21. — TUNC SI QUI VOBIS DIXERIT. Predictâ tantâ talique tribulatione universali ante sum adventum, modò prædicit modum adventûs sui penes differentiam occultè vel manifestè quantum ad locum. Et prius excludit incertitudinem loci. ECCE HIC, in hoc loco, est Christus aut illic, nolite credere. EXORSENT ENIM PSEUDOCHRISTI ET PSEUDOPROPHETE; ET DABUNT SIGNA ET PORTENTA. Quæ diaboli potestate fieri possunt. Quæ secundum veritatem non excedunt facultatem naturalium agentium, nisi pro quanto damno et movere potest aliquid quæ naturalia agentia non movent, vel ad mixtionem vel ad locum, et celerius agere, aut ad contraria statim, aut applicando ad effectus ad quos natura nunquam applicaret, et hujusmodi. Et propterea apparebunt mirabilia, et existimabuntur vera miracula. Facile enim est tantæ multitudini damnum liberè in suo posse (quod modò ligatum est) sanare aegros etiam quos incurabiles appellamus quasi subito, et curare vulnera incurabilia à nobis quasi subito, movendo quæ intus sunt in corpore, et utendo intus secretis viribus naturalium corporum, tanquam atomorum quæ non percipiunt; et sic de similibus. Si fieri potest etiam electos. Recole conditionalem esse veram tam antecedente quàm consequente existente impossibili; ut si leo volat habet alas; unde cum hoc quòd non potest fieri ut electi ducantur in errorem, verissimè dicitur, si fieri posset ducerentur in errorem electi. Dixit enim hoc ad significandum magnitudinem fallacie comitantis magna signa et prodigia quæ tunc fient, non ab uno, sed à multis pseudochristis et pseudoprophetis.

VERS. 24. — SOL CONTENEBRABITUR. In diebus illis post tribulationem illam sol contenebrabitur. Non intelligi per interpositionem lune ut consuevit, sed

Augustinienses non est. Rursus Benedictini clamant: *Hic est Christus,* non apud Medicantes. Denique clamat hoc genus omne: *Hic est Christus,* apud sacerdotes, qui cocullum non gestant, Christus non est. Tot undique voces obstrepunt clamantium: *Hic est Christus.* Sed quid ait ipse Christus? *Nolite credere.* Non est divinus Christus, non est in rebus corporalibus. Nusquam non est Christus, ubiqueque sunt affectus Christo digni. Vult ille communis esse omnium, qui sol est mundi. Non dignatur circumscribi loco, non includi titulis humanis, aut cultu, cæremoniis. Denique non vult ostendi digito, sed affectibus vult exprimi. Hic denno testandum est meum, dissidium damno et superstitiosam fiduciam, atque utinam eò profectum omnium pietas, ut hæc mihi sine causa dicta videri queant, aut certè tanto cum fructu dicantur, quam sincero animo dicuntur à nobis.

miraculosâ obscuratione. ET LUNA NON DABIT SPLENDOREM SUUM. Hinc significatur quod luna habens lumen suum non dabit illud, ut intelligamus, quod non loquitur de eclipsi, sed de miraculo, quia in eclipsi luna privatur lumine, luna non habet lumen; hic autem non dicitur luna non habebit, sed non dabit lumen suum.

VERS. 25. — ET STELLÆ, etc. Contextus cum sole et lunâ, cogit ad intelligendum de veris stellis quæ sunt in cœlo: sed casum earum intelligi esse casum à lucendo, ita quod sicut sol obscurabitur et luna non illuminabit, ita et stellæ non lucebunt nobis. Et hoc metaphoricè vocatur cadere de cœlo; ex eo enim quod semotis nubibus stellæ non videbuntur, videbuntur non esse amplius in cœlo, quod est secundum fulgore suum cadere de cœlo. ET VIRTUTES QUÆ IN CŒLIS SUNT MOVENTUR. Per virtutes cœlorum intelligi vires seu potestates corporum cœlestium; quia non dicitur virtutes, sed, *virtutes quæ in cœlis sunt*. Mutabuntur enim potentia activæ cœlestium corporum à solitis actionibus; hoc siquidem cognatum est mutationibus dietis circa solem, lunam et stellæ, quæ à solitis actionibus impediuntur.

VERS. 26. — VIDEBUNT FILIUM HOMINIS VENIENTEM IN NUBIBUS, non occultantibus ipsum, sed velut obsequium præbentibus. CUM VIRTUTE, pro, *potestate*.

VERS. 27. — MITTET ANGELOS SUOS. Si ordo actionum erit secundum ordinem hunc, scilicet quod Filius hominis veniens cum gloriâ, mittet angelos suos ad congregandum electos, non parum durabilis solennitas Christi apparentis gloriæ mundo, in ære. A QUATUOR VENTIS. Nominat quatuor mundi partes, orientem et occidentem, septentrionalem et australem, à quatuor principalibus ventis comprehensens in illis mediis. A SUMMO TERRÆ USQUE AD SUMMUM CŒLLI. Hic verbis differt Marcus à Matthæo, qui ibi dicit, à *summis cœlorum usque ad summa cœlorum*. Idem autem intelligi per alia verba significatum, ita quod intendit utrumque hemisphærium per hæc verba significare. Et hemisphærium quidem appellatum inferius significat, à *summo terræ*; denominavit siquidem ipsum à terrâ; sicut et denominavit ipsum inferius; cum tamen sit superius sicut et alterum. Quia enim nobis videtur inferius appellatum hemisphærium inferius; et similiter quia ex parte subjectæ nobis terræ apparet se tenere, denominatur summum terræ; hemisphærium autem superius appellatum summum cœli. Apparet autem hunc esse sensum litteralem, tum ex consensu ad Matthæum, tum quod si et non aliter comprehenditur totum universum corporeum includendo etiam infimas terræ partes in quibus fortè multi electi erunt, et quæcumque abstrusa in quibus fortè corpora electorum erunt.

VERS. 28. — A FIGU AUTEM DISCITE PARABOLAM, pro, *similitudinem*. Prædictis signis et modo adventus sui,

VERS. 32. — NEQUE ANGELI IN CŒLO, qui sunt in cœlo. Apud Matthæum non est mentio Filii.

VERS. 34. — POTESTATEM QUÆQUE OPERIS, Græcè

declarat relationem signorum ad adventum, tam secundum rem quam secundum effectum in hominibus. Et relationem signorum prævenientium adventum suum gloriosum secundum rem, declarat esse sicut gemmantium arborum fici et similibus ad æstatem: hoc est, relationem propinquitatis; hæc enim relationem clarè explicat textus.

VERS. 29. — IN PROXIMO SIT. Subaudi regnum Dei, seu adventum Christi gloriosum.

VERS. 30. — GENERATIO HEC, tum electorum, tum hominum. Præteriret siquidem generatio electorum ante ista signa, si completo numero electorum adhuc differrentur signa, adhuc differretur adventus Christi, remanente generatione reproborum solâ. Rursus præteriret hæc unica hominum generatio inchoata à tempore diluvii, si completo numero hominum generationis huius, differrentur hæc omnia, inscitâ aliâ generatione post conflagrationem orbis, ut tempore Noe inchoavit alia generatio post diluvium æqueum, ut possent hæretici fingere. Absolvit itaque nos à timore dilationis adventus sui ultra completum numerum electorum secundum generationem istam, tam in esse naturæ quam in esse gratiæ per Evangelium et baptismum. Et opportunè adiecit hoc, ne vagaremur per multas ætates, et redeuntibus singulis annis gemmantem arborem. OMNIA ISTA. Demonstrantur per pronomen, *ista*, tam signa præcedentia quam simultanea, et adventus ipse gloriosus.

VERS. 31. — CŒLUM ET TERRA TRANSIBUNT. Non secundum substantiam, sed secundum statum; nam à statu motus, generationis et huiusmodi, transibunt ad statum quietis et gloriæ. VERBA, non secundum vocalem prolationem, quæ irrevocabile verbum desinit prolatum, sed secundum res dietas. Non transibunt. Sed perpetuâ immutabilitate perseverabunt. Hic sensus directè et è regione respondet ad *cœlum et terra transibunt*, considerando res ipsas. Et addidit hoc, ne relinqueret locum suspicandi quod regnum suum gloriosum ad quod tunc congregabit electos, alicui mutabilitati subjectum foret. Possunt et alterum genere sensum secundum similitudinem proportionalem, et significare quod cœlum et terra transibunt à statu suo; verba autem mea non transibunt à statu suo proportionaliter. Status enim verborum prædicentium futura est veracitas, et transirent seu præterirent si veracitatem perderent, si non adimpleretur ut significant. Et addidit hoc ad declarandum quod omnino et infallibiliter fiet et erunt hæc omnia et dixit. Et hic est sensus litteralis, tum quia transitus verborum prædicentium futura est hic; tum quia promissorio sermone magis quadrat immobilis veracitas verborum.

VERS. 32. — DE DIE AUTEM ILLI VEL HORA NEMO SCIT. Dixerat signa præcedentia suum adventum, præmonstrare illum proximum sicut arbores emittentes frondes monstrant propinquam æstatem; ne autem errarès

est: *Unicuique opus suum*. Ceterum in nonnullis codicibus Græcis habebatur *substantiam*, in aliis, *potestatem*. Prior lectio magis congruit cum parabola

intelligendo hæc similitudinem non solum quantum ad propinquitatem, sed etiam quantum ad certitudinem temporis, et intelligeres quod sicut à tempore quo arbores gemmant et frondescunt usque ad æstatem sicut spatium temporis determinati, puta trium mensium, ita ab istis signis usque ad diem adventus Christi sciri posset certum tempus, idè hæc opinionem excludit. NEQUE ANGELI IN CŒLO, Græcè habetur, *qui sunt in cœlo*, ut clarè intelligas de angelis beatis; et est sermo de notitiâ naturali. NEQUE FILIUS NISI PATER. Intellige: Neque Filius secundum humanam naturam, notitiâ naturali. Solum enim Deus novit ex sua naturali notitiâ tempora et momenta quæ possit in *sua potestate*, nullus siquidem naturali notitiâ novit consilium Dei, nisi Spiritus Dei. Cum hæc tamen veritate stat quod Jesus, etiam secundum quod homo, sciat notitiâ supernaturali diem illum. Nec est dubitandum quod sciat illum et sciverit illum ab instanti quo conceptus est materno utero, quoniam fuit perfectè beatus secundum partem superiorem animæ, et vidit in divinâ essentiâ omnia et singula quæ sunt, erunt et fuerunt. An etiam aliquibus superioribus angelis hæc notitiâ communicata sit, nescimus; hoc certum est quod naturali notitiâ nesciunt diem illum.

VERS. 33. — VIDETE, VIGILATE ET ORATE. Colligit tria necessaria, videre, mentis oculis; vigilate, studio; nihil enim prodest videre, nisi adhibeatur studium ad exequendum vel cavendum. Et orate, recurrendo ad Deum, recognoscentes vires proprias non sufficere, recognoscentes non sufficere vestrum *videre vestrumque vigilare*. NESCITIS ENIM QUANDO TEMPUS SIT. Vera est hæc nescientia tam de tempore universalis iudicii, quam de tempore singularis ac proprii iudicii respectu singulorum.

VERS. 34. — SICUT HOMO QUI PEREGIT PROPECTUS. Parabola adjungit. POTESTATEM QUÆQUE QUÆ EST APUD MATTHÆUM DE BONIS IN FAMULOS DISTRIBUIT.

CAPUT XIV.

1. Erat autem Pascha et Azyma post biduum, et quærebant summi sacerdotes et scribæ quomodo eum dolo tenerent, et occiderent.

2. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo.

3. Et cum esset Bethania, in domo Simonis leprosi, et recumberet, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati pretiosi, et fracto alabastrò, effudit super caput ejus.

4. Erant autem quidam indignè ferentes intra semetipsos, et dicentes: Ut quid perditio ista unguenti facta est?

5. Poterat enim unguentum istud venditari plus quam trecentis denariis, et dari pauperibus. Et fremebant in eam.

6. Jesus autem dixit: Sinite eam: quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me.

7. Semper enim pauperes habebitis vobiscum, et cum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habebitis.

OPERAS, pro, *et unicuique opus suum*. Significatur enim quod dedit servis suis duo, scilicet potestatem et opus, distribuendo unicuique suum opus, hoc est, suum officium. In hæc parabola relata ad universale iudicium, homo peregrè profectus est Jesus, qui in cœlum ascendit, et carnem velut ad peregrina loca in cœlum transtulit. Domus ejus Ecclesia est, quam in hoc mundo reliquit. Servi ejus, Christiani sunt, quibus dedit potestatem filios Dei fieri. Opus ejus quod distribuit unicuique, est quod dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem evangelistas, quosdam pastores, quosdam doctores; et breviter singulis sui corporis membris sua distribuit officia. Janitor autem pastor est Ecclesie, cui præcipitur ut vigilet super domum Christi; ubi adverte quod si soli janitori præcipitur ut vigilet, non subjungeretur, *vigilate ergo*; et non concluderetur: *Omnibus dico, vigilate*. Vigilia itaque primum præcepta significant janitori, cui pro se et pro aliis incumbit vigilare; et deinde singulis pro seipsis. Quatuor noctis partes, universas temporis differentias significant; et significatur totum tempus nocturnum, propter tenebras ignorantie nostræ simul et peccatorum; propter hæc enim opus est vigilantia. Si referatur autem hæc parabola tota ad singulare iudicium unicuique, mysticus apparet sensus, ad singulos pertinere vigilantiam quam in ipsâ concluditur parabola. Et proculdubio unicuique vigilantiæ, ne inveniantur dormientes tempore quo ad singulare iudicium in sua morte oportebit conveniri, reddat in esse paratum tempore universalis iudicii, ut patet. Et propterea vigilia singulorum potest etiam intelligi ad litteram distincta per quatuor differentias noctis, et ad comprehendendum omnes differentias temporis et ætatis cuiuslibet hominis.

VERS. 35. — AN GALLI CANTET, *gallicantio*. Est enim Græcis dictio composita.

CHAPITRE XIV.

1. Deux jours après étaient la Pâque et les azymes. Et les princes des prêtres avec les scribes, cherchaient le moyen de se saisir adroitement de Jésus et de le faire mourir.

2. Mais ils disaient: Il ne faut pas que ce soit pendant la fête, de peur qu'il ne s'excite quelque tumulte parmi le peuple.

3. Et comme Jésus était à Béthanie chez Simon le lépreux, et qu'il était à table, il vint une femme avec un vase d'albâtre plein d'un parfum de grand prix, composé de nard d'épi; et ayant trompé le vase, elle répandit le parfum sur sa tête.

4. Or quelques-uns en concurrent de l'indignation, et disaient en eux-mêmes: A quoi bon perdre ainsi ce parfum?

5. Car on pouvait le vendre plus de trois cents deniers, et le donner aux pauvres. Et ils murmuraient fort contre elle.

6. Mais Jésus leur dit: Laissez-la faire; pourquoi lui causez-vous de la peine? Elle vient de faire à mon égard une bonne œuvre.

7. Car vous aurez toujours des pauvres parmi vous, et vous pouvez leur faire du bien quand vous voudrez; mais pour moi, vous ne m'aurez pas tousjours.